

Sygn. akt II KK 190/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 sierpnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Stępka (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Małgorzata Gierszon

SSN Piotr Mirek

Protokolant Anna Janczak

w sprawie P. P.

dotyczącej wyroku łącznego

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 9 sierpnia 2017 r.,

kasacji, wniesionej przez Ministra Sprawiedliwości - Prokuratora Generalnego na korzyść skazanego,

od wyroku Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 2 grudnia 2015 r., sygn. akt V Ka (...)/15, zmieniającego wyrok łączny Sądu Rejonowego w Ł. z dnia 2 lipca 2015 r., sygn. akt VI K (...)/15,

uchyła wyrok Sądu Okręgowego w Ł. w zaskarżonej części oraz utrzymany nim w mocy punkt II wyroku łącznego Sądu I instancji co do umorzenia postępowania w zakresie objęcia wyrokiem łącznym kar jednostkowych orzeczonych wyrokiem Sądu Rejonowego w Ł. z dnia 8 sierpnia 2013 r., w sprawie VI K (...)/13, (podpunkty a, b, c) - i sprawę przekazuje w tej części do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Ł.

UZASADNIENIE

P. P. został skazany następującymi prawomocnymi wyrokami:

1/ Sądu Rejonowego w Ł. z dnia 19 lutego 2004 r., sygn. akt V K (...), za czyny z art. 279 § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k., popełnione w okresie od 22 lipca 2003 r. do 13 sierpnia 2003 r., na karę 1 roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności i na karę grzywny w wymiarze 200 stawek dziennych po 10 zł każda oraz za czyn z art. 278 § 1 k.k. i art. 275 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k., popełniony w dniu 18 sierpnia 2003 r., na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności.

Na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. orzeczone kary jednostkowe połączono i wymierzono skazanemu karę łączną 1 roku i 8 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie na podstawie art. 69 § 1 k.k. i art. 70 § 2 k.k. warunkowo zawieszono na okres 4 lat próby.

Postanowieniem z dnia 1 kwietnia 2014 r. zarządzono wykonanie tej kary pozbawienia wolności.

2/ Sądu Rejonowego w Z. z dnia 5 grudnia 2012 r., sygn. akt II K (...), za czyn z art. 178a § 1 k.k. popełniony w dniu 22 lipca 2012 r., na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności oraz za czyn z art. 226 § 1 k.k., popełniony w dniu 22 lipca 2012 r., na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności.

Na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. orzeczone kary jednostkowe połączono i wymierzono skazanemu karę łączną 1 roku pozbawienia wolności, której wykonanie na podstawie art. 69 § 1 k.k. i art. 70 § 2 k.k. warunkowo zawieszono na okres 3 lat próby.

Postanowieniem z dnia 11 lipca 2014 r. zarządzono wykonanie tej kary pozbawienia wolności.

3/ Sądu Rejonowego w Ł. z dnia 8 sierpnia 2013 r., sygn. akt VI K (...)/13:

a/ za czyn z art. 193 k.k. popełniony w dniu 27 marca 2013 r., na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności;

b/ za czyn z art. 157 § 1 k.k. popełniony w dniu 27 marca 2013 r., na karę 1 roku pozbawienia wolności;

c/ za czyn z art. 190 § 1 k.k. popełniony w dniu 27 marca 2013 r., na karę 6 miesięcy pozbawienia wolności;

d/ za czyn z art. 190 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k., popełniony w lutym 2011 r., na karę 10 miesięcy pozbawienia wolności.

Na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. orzeczone kary jednostkowe połączono i wymierzono skazanemu karę łączną 1 roku i 2 miesięcy pozbawienia wolności, której wykonanie na podstawie art. 69 § 1 k.k. i art. 70 § 2 k.k. warunkowo zawieszono na okres 4 lat próby.

4/ Sądu Rejonowego w Ł. z dnia 11 grudnia 2014 r., sygn. akt VI K (...)/14, za czyn z art. 244 k.k. popełniony w dniu 4 stycznia 2014 r., na karę 1 roku pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 5 lat próby.

Po rozpoznaniu wniosku P. P. o wydanie wyroku łącznego, który objąłby przedmiotowe skazania, Sąd Rejonowy w Ł. wyrokiem łącznym z dnia 2 lipca 2015 r., sygn. akt VI K (...)/12, orzekł, co następuje:

I/ na podstawie art. 85 k.k. i art. 86 § 1 k.k. połączył kary jednostkowe pozbawienia wolności orzeczone wobec skazanego P. P. wyrokiem opisanym w punkcie 2 (sprawa II K (...)/12) oraz karę jednostkową wymierzoną za czyn z podpunktu d) wyroku opisanego w punkcie 3 (w sprawie VI K (...)/13), a w ich miejsce wymierzył skazanemu karę łączną 1 roku i 10 miesięcy pozbawienia wolności;

II/ na mocy art. 572 k.p.k. umorzył postępowanie w zakresie objęcia karą łączną pozostałych kar orzeczonych wobec skazanego;

III/ na podstawie art. 577 k.p.k. na poczet orzeczonej kary łącznej zaliczył skazanemu okres od 22 lipca 2012 r. do 23 lipca 2012 r.

Powyższy wyrok został zaskarżony przez obrońcę skazanego P. P. w zakresie rozstrzygnięcia z punktu I, w części dotyczącej orzeczenia o karze. W środku odwoławczym skarżący zarzucił rażącą niewspółmierność wymierzonej kary łącznej 1 roku i 10 miesięcy pozbawienia wolności i wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części poprzez orzeczenie wobec skazanego kary łącznej w wymiarze 10 miesięcy pozbawienia wolności.

Po rozpoznaniu apelacji, Sąd Okręgowy w Ł. wyrokiem z dnia 2 grudnia 2015 r., w sprawie V Ka (...)/15, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że orzeczoną karę łączną obniżył do 1 roku i 6 miesięcy pozbawienia wolności, a w pozostałej części wyrok ten utrzymał w mocy.

Kasację od tego wyroku na korzyść skazanego P. P. wniósł Minister Sprawiedliwości - Prokurator Generalny. Zaskarżył wyrok Sądu Okręgowego w

zakresie rozstrzygnięcia z punktu 2, w części dotyczącej utrzymania w mocy wyroku Sądu I instancji w odniesieniu do przyjętego w punkcie II orzeczenia o częściowym umorzeniu postępowania na mocy art. 572 k.p.k., co do kar jednostkowych orzeczonych wyrokiem Sądu Rejonowego w Ł., o sygn. akt VI K (...)/13, w zakresie nieobjętym przedmiotowym wyrokiem łącznym. Na zasadzie art. 523 § 1 k.p.k., art. 526 § 1 k.p.k. i art. 537 § 1 i 2 k.p.k. zarzucił temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie prawa procesowego - art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k. - polegające na przeprowadzeniu nienależytej kontroli odwoławczej i utrzymaniu w mocy wyroku Sądu I instancji częściowo rażąco niesprawiedliwego, z powodu umorzenia na podstawie art. 572 k.p.k. postępowania o wydanie wyroku łącznego w odniesieniu do podlegających obligatoryjnemu łączeniu jednostkowych kar pozbawienia wolności wymierzonych wobec skazanego P. P. wyrokiem Sądu Rejonowego w Ł. z dnia 8 sierpnia 2013 r., w sprawie VI K (...)/13, w podpunktach a – c. To naruszenie skutkowało rażącą obrazą prawa materialnego, a mianowicie art. 85 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 lipca 2015 r.

W konkluzji Minister Sprawiedliwości - Prokurator Generalny wniósł o uchylenie wyroku Sądu Okręgowego w Ł. w zaskarżonej części oraz utrzymanego w mocy w tym zakresie wyroku Sądu Rejonowego w Ł. i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest zasadna w stopniu oczywistym, należało więc rozpoznać ją w trybie art. 535 § 5 k.p.k. i uwzględnić w całości.

Minister Sprawiedliwości - Prokurator Generalny trafnie wywodzi, że w niniejszej sprawie doszło do rażącego naruszenia prawa, polegającego na tym, iż Sąd odwoławczy rozpoznał apelację wniesioną przez obrońcę skazanego jedynie w granicach postawionego zarzutu, przez co nie dostrzegł, że kontrolowany wyrok łączny Sądu Rejonowego w Ł., w zakresie rozstrzygnięcia przyjętego w punkcie II, zapadł z rażącą obrazą przepisu art. 85 k.k. w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 lipca 2015 r.

Stosownie do dyspozycji art. 433 § 1 k.p.k. (w brzmieniu obowiązującym w dniu rozpoznania apelacji), sąd odwoławczy rozpoznaje sprawę w granicach

zaskarżenia i podniesionych zarzutów, uwzględniając treść art. 447 § 1 – 3 k.p.k., a w zakresie szerszym w wypadkach wskazanych w art. 435 k.p.k., art. 439 § 1 k.p.k., art. 440 k.p.k. i art. 455 k.p.k. Pomimo, że w niniejszej sprawie obrońca nie wskazał w apelacji na uchybienie dotyczące rażącego naruszenia art. 85 k.k., to jednak do szerszego rozpoznania sprawy przez Sąd odwoławczy zobowiązywał w tym przypadku art. 440 k.p.k. Jak stanowi ten przepis, orzeczenie podlega zmianie na korzyść oskarżonego albo uchyleniu niezależnie od granic zaskarżenia i podniesionych zarzutów, jeżeli jego utrzymanie w mocy byłoby rażąco niesprawiedliwe. Ponieważ Sąd Okręgowy w Ł. nie zastosował się do omawianej powinności, to w efekcie nie dostrzegł, iż błąd Sądu I instancji doprowadził do sytuacji, w której doszło do konieczności odrębnego wykonywania jednostkowych kar pozbawienia wolności orzeczonych wobec skazanego P. P. wyrokiem Sądu Rejonowego w Ł. z dnia 8 sierpnia 2013 r., w sprawie VI K (...)/13, w podpunktach a – c, za czyny z art. 193 k.k., z art. 157 § 1 k.k. i z art. 190 § 1 k.k. Trafnie podniesiono w kasacji, że przestępstwa te pozostawały w realnym zbiegu i kwalifikowały się tym samym do połączenia na podstawie art. 85 k.k. (w brzmieniu obowiązującym do dnia 1 lipca 2015 r.).

Zgodnie z treścią art. 85 § 1 k.k. – w brzmieniu obowiązującym włącznie do dnia 30 czerwca 2015 r. - jeżeli sprawca popełnił dwa lub więcej przestępstw, zanim zapadł pierwszy wyrok, chociażby nieprawomocny, co do któregośkolwiek z tych przestępstw i wymierzono za nie kary tego samego rodzaju albo inne podlegające łączeniu, sąd orzeka karę łączną, biorąc za podstawę kary z osobna wymierzone za zbiegające się przestępstwa.

Słusznie podniesiono w kasacji, że w warunkach omawianej sprawy, nie miały zastosowania przepisy dotyczące zmiany zasad orzekania kary łącznej oraz wyroku łącznego, wprowadzone ustawą z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r., poz. 396), obowiązujące od dnia 1 lipca 2015 r., a zatem już w czasie orzekania przez Sądy obydwu instancji. Zgodnie z art. 19 ust. 1 tej ustawy, znowelizowanych przepisów nie stosuje się do kar prawomocnie orzeczonych przed dniem wejścia jej w życie, chyba, że zachodzi potrzeba orzeczenia kary łącznej w związku z prawomocnym skazaniem po dniu wejścia w życie ustawy. Sytuacja taka nie występowała jednak

w niniejszej sprawie, ponieważ wszystkie kary objęte procedowaniem w przedmiocie wyroku łącznego zostały prawomocnie orzeczone przed dniem 1 lipca 2015 r.

Respektując przesłanki wynikające z treści art. 85 k.k., Sąd Rejonowy w Ł. w punkcie I wyroku łącznego, prawidłowo połączył obie kary jednostkowe pozbawienia wolności wymierzone przez Sąd Rejonowy w Z. w sprawie II K (...)/12, z karą 10 miesięcy pozbawienia wolności orzeczoną wyrokiem Sądu Rejonowego w Ł., w sprawie VI K (...)/13, [podpunkt d], będącą jedną z czterech kar jednostkowych objętych karą łączną wymierzoną w tej sprawie.

Jakkolwiek w przedmiotowym wyroku łącznym nie orzeczono wprost o rozwiązaniu kary łącznej określonej wyrokiem z dnia 8 sierpnia 2013 r., to jest rzeczą oczywistą, że skoro Sąd Rejonowy w Ł. objął wyrokiem łącznym jedną z kar jednostkowych wymierzonych w wyroku o sygn. akt VI K (...)/13, z chwilą uprawomocnienia się wyroku łącznego, kara łączna orzeczona w sprawie VI K (...)/13 uległa rozwiązaniu z mocy prawa. W realiach procesowych niniejszej sprawy dotyczącej wyroku łącznego, Sąd Rejonowy w Ł. był zobligowany do wymierzenia drugiej kary łącznej, obejmującej kary jednostkowe wymierzone za trzy przestępstwa popełnione przez P. P. w dniu 27 marca 2013 r., objęte wyrokiem o sygn. akt VI K (...)/13, a opisane w wyroku łącznym w punkcie 3, podpunkty a), b) i c). Sąd I instancji nie dostrzegł tej konieczności i umorzył w tej części postępowanie na podstawie art. 572 k.p.k. Doprowadziło to do pozostawienia w obrocie prawnym trzech jednostkowych kar pozbawienia wolności – jednej w wymiarze 1 roku oraz dwóch w rozmiarach po 6 miesięcy.

Nie dostrzegając błędu Sądu I instancji, Sąd odwoławczy rażąco naruszył tym samym dyspozycję art. 433 § 1 k.p.k. w zw. art. 440 k.p.k., ponieważ winien był wyjść poza granice wniesionego środka odwoławczego i uchylić wyrok Sądu I instancji w wadliwym zakresie. Zaniechanie tego rodzaju rozstrzygnięcia doprowadziło do przeniknięcia nieprawidłowości na etap postępowania odwoławczego, co spowodowało, że orzeczenie jest rażąco niesprawiedliwe. Naruszenie wskazanych przepisów z oczywistej przyczyny miało istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku, skoro wobec perspektywy wykonywania wobec

skazanego jednostkowych kar pozbawienia wolności, w znaczący sposób pogarszało jego sytuację prawną.

Z tych powodów Sąd Najwyższy uchylił wyrok Sądu Okręgowego w Ł. w zaskarżonej części oraz utrzymany nim w mocy punkt II wyroku łącznego Sądu I instancji co do umorzenia postępowania w zakresie objęcia wyrokiem łącznym kar jednostkowych orzeczonych wyrokiem Sądu Rejonowego w Ł. z dnia 8 sierpnia 2013 r., w sprawie VI K (...)/13, (podpunkty a, b, c) - i sprawę przekazał w tej części do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Ł.

r.g.